

TEZY NA EGZAMIN EX UNIVERSA

TEOLOGIA ZAOCZNA

I. Teologia fundamentalna

Współczesny kontekst wiary - od Oświecenia do postmodernizmu. Objawienie Boże w nauczaniu Kościoła. Wiarygodność źródeł o Jezusie Chrystusie. Boska tożsamość osoby Jezusa Chrystusa w Jego relacji do Ojca i w tajemnicach ziemskiego życia. Wiarygodność historyczna i miejsce Krzyża w samookreśleniu Jezusa Chrystusa. Źródła i relacje wiary w Zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa. Chrystusowa geneza Kościoła. Istota nauki II Soboru Watykańskiego o Kościele. Uzasadnienie katolickiej nauki o prymacie papieskim. Określenie, formy nieomyślności Urzędu Nauczycielskiego Kościoła

Bibliografia

Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu; Sobór Watykański II, *Konstytucja dogmatyczna o Objawieniu Bożym, Konstytucja dogmatyczna o Kościele i Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym*; *Katechizm Kościoła Katolickiego*, Poznań 1994; Kamykowski Ł., *Dlaczego Chrystus? Dlaczego Kościół?*, Kraków 1992; Kasper W., *Rzeczywistość wiary*, Warszawa 1989; Kulisz J., *Wprowadzenie do teologii fundamentalnej*, Kraków 1995; Kulisz J., *Czasy nowożytne wyzwaniem dla chrześcijaństwa*, Warszawa 2001; Nagy S., *Chrystus w Kościele*, Wrocław 1983; Rusecki M., *Wiarygodność chrześcijaństwa*, t. 1, Lublin 1994; Seweryniak H., *Święty Kościół powszedni*, Warszawa 1996; Seweryniak H., *Tajemnica Jezusa*, Warszawa 2001; Seweryniak EL., *Świadectwo i sens*, Płock 2001; Skierkowski M., *U źródeł chrześcijaństwa: historyczna postać Jezusa z Nazaretu*, w: *Wielki Jubileusz Chrześcijaństwa*, Olecko 2001, s. 211 -262; Skierkowski M., *Gdzie jest, o śmierci, twoje zwycięstwo?* (1 Kor 15, 55a); *Zmartwychwstanie Chrystusa w refleksji teologicznofundamentalnej*, w: *Życie i śmierć* (praca zbiorowa pod red. JVL Skierkowskiego), Łomża 2001, s. 239-287.

II. O Bogu w Trójcy Jedynym

Bóstwo Jezusa Chrystusa jako podstawowe zagadnienie trynitarnie w epoce Nowego Testamentu. Interpretacja formuł trynitarnych Nowego Testamentu. Od ekonomii do teologii (III wiek): Tertulian, Orygenes. Subordynacjanizm i monarchianizm ortodoksyjny Ojców przednicejskich. Sobory Nicejski i Konstantynopolitański I oraz analiza Wyznania Wiary. Wokół aksjomatu K. Rahnera: Trójca ekonomiczna jest Trójcą immanentną i odwrotnie. Znaczenie wiary w Boga Trójjedynego dla naszego życia.

Bibliografia

Sesboüe B., Woliński J., *Bóg zbawienia*, Kraków 1999, 63-300; Greshake G., *Wierzyć w Boga Trójjedynego*, Kraków 2001; Kasper W., *Bóg Jezusa Chrystusa*, Wrocław 1996; Pietras H., *Wprowadzenie*, w: Tertulian, św. Hipolit, *Trójca Święta*, Kraków 1997, 22-28; Congar Y., *Wierzyć w Ducha Świętego*, Warszawa 1996, t. III, 27-36; 241-252; Kubacki Z., *Grundaxiom K. Rahnera i jego interpretacje*, St.Bob 2 (2002), 53-74.

III. O łasce

Spór Augustyna z Pelagiuszem i synod w Kartaginie. Semipelagianizm i synod w Orange. Teologia łaski u Tomasza z Akwinu. Łaska według Lutra. *Dekret o usprawiedliwieniu* Soboru Trydenckiego. Katolicko-luterańska *Wspólna deklaracja w sprawie nauki o usprawiedliwieniu*. Koncepcja „czystej natury” i jej krytyka przez H. De Lubaca. Łaska Boża w ujęciu Karla Rahnera.

Bibliografia

Napiórkowski C. S., *Bóg łaskawy*, Warszawa 2001; Oko D., *Łaska i wolność*, Kraków 1997; Sesboüe B., *Człowiek i jego zbawienie*, Kraków 2001, 233-354.

IV. Chrystologia

Świadomość Jezusa o swojej boskiej tożsamości i posłannictwie w świetle Ewangelii. Rozwój refleksji chrystologicznej w Nowym Testamencie; wielość chrystologii. Przyczyny skazania Jezusa na śmierć; interpretacja śmierci dana przez Jezusa; modele soteriologiczne NT jako próby wyjaśnienia sensu i znaczenia zbawczego śmierci Jezusa. Nauczanie soborów na temat osoby Jezusa Chrystusa (od soboru Nicejskiego do Konstantynopolitańskiego III). Wiarygodność zmartwychwstania Jezusa i jego teologiczne znaczenie.

Bibliografia

Oficjalny dokument Papieskiego Komitetu Obchodów Wielkiego Jubileuszu Roku 2000: Jezus Chrystus, jedyny zbawiciel świata, wczoraj, dziś i na wieki, Katowice 1997; Kelly J.N.D, *Początki doktryny chrześcijańskiej*, Warszawa 1988; Sesboüe B., Woliński J., *Bóg zbawienia*, t.1, Kraków 1999; Pietras H., *Początki teologii Kościoła*, Kraków 2000; Kulisz I, Mostowska-Baliszewska A., *Spór o Jezusa Chrystusa w ciągu dziejów*, Warszawa 1998; Dupuis J, *Wprowadzenie do chrystologii*, Kraków 1998; Gardocki D., *Metodologia chrystologii wyzwolenia i jej wkład w rozwój współczesnej chrystologii*, Bob 2 (1999); Gardocki D., *Solidarność i reprezentacja. Współczesne modele soteriologiczne*, StBob 1 (2002).

V. Antropologia teologiczna

1. Protologia

Specyfika biblijnego pojmowania początku na tle mitów. Stworzenie z niczego, stworzenie człowieka na obraz Boga, sens nowego stworzenia w Jezusie Chrystusie, relacja stworzenia i Wcielenia. Chrześcijańska wizja stworzenia przeciw tendencjom dualistycznym i monistyczno-panteistycznym. Specyfika biblijnego mitu o początku grzechu na tle innych mitów. Sens pokusy ze strony dobrego stworzenia -symboliczna i diaboliczna interpretacja węża. Relacja Chrystusa i Adama według Rz 5,12-21. Przewycięzanie dziedzictwa Augustyna w rozwoju nauki o grzechu pierwotnym. Grzech pierwotny w teologii trydenckiej, a później w ewolucyjnej wizji świata. Problematyka łaski pierwotnej w nauce o grzechu pierwotnym.

Bibliografia

Bolewski J., *L, Protologia*, skrypt, Warszawa 1994; Tenże, *Grzech jako pierwotny?*, CollTheol 3 (1994) 11-26; Moltmann J., *Bóg w stworzeniu*, Kraków 1995; Ladaria L.F., *Wprowadzenie do*

antropologii teologicznej, Kraków 1997; Ganoczy A., *Nauka o stworzeniu*, Kraków 1999; Langemeyer G., *Antropologia teologiczna*, Kraków 2000.

2. Eschatologia

Różne nurty w starotestamentowym pojmowaniu śmierci. Rozwój wyobrażeń o szeolu i o zmartwychwstaniu w ST i NT. Różne wymiary śmierci i zmartwychwstania Jezusa: sąd nad złem, wyjście z szeolu. Hermeneutyka nt-wej eschatologii na tle jej apokaliptycznych obrazów. Tendencje w dziejach kościelnej eschatologii. Ewolucja poglądów o cielesności jednostki w zmartwychwstaniu: rozwój u św. Pawła na tle wyobrażeń ST, argumenty na rzecz nowej cielesności już „po” śmierci. Możliwość zmiany „po” śmierci - ostateczny (niebo) i przejściowy (czyścić) charakter owego stanu, problematyka piekła. Sens Paruzji na tle różnych wizji końca świata. Nadzieja powszechnego zbawienia - argumenty przeciw i za.

Bibliografia

Bolewski J., *Eschatologia*, skrypt, Warszawa 1994; Ratzinger J., *Śmierć i życie wieczne*, Warszawa 1986; Stachowiak L., Rubinkiewicz R. (red.), *Biblia o przyszłości*, Lublin 1987; Balthasar H.U. von, *Czy wolno mieć nadzieję, że wszyscy będą zbawieni?*, Tarnów 1998; Finkenzeller J., *Eschatologia*, Kraków 2000. Majewski J. (red.), *Puste piekło? Spór wokół ks. W. Hryniewicza nadziei zbawienia dla wszystkich*, Warszawa 2000.

3. Mariologia

Maryja w Piśmie Świętym: ukryta obecność w Listach Pawła, wychodzenie z ukrycia w Ewangelii, odkrywanie Maryi w Kościele. Dzieje dogmatów maryjnych: o Bożym macierzyństwie Maryi, Jej niepokalanym poczęciu i wniebowzięciu.

Bibliografia

Bolewski J., *Nie bać się nieba. Maryjne intuicje - do myślenia*, Kraków 1994; Tenże, *Początek w Bogu. Jedność dziewiczego i niepokalanego poczęcia*, Kraków 1998; Tenże, *Od-nowa z Maryją*, Kraków 2000; Tenże, *Misterium Niepokalanego Poczęcia*, Niepokalanów 2004.

VI. Eklezjologia

Kościół „powszechny sakrament zbawienia” i jego analogia do misterium Chrystusa -Słowa Wcielonego. Wielkie obrazy Kościoła: Lud Boży, Ciało Chrystusa i Świątynia Ducha. Chrystus jako Założyciel Kościoła - „instytucji” i „wydarzenia” zarazem. Kościół Chrystusowy trwa w Kościele katolickim (LG 8): pełni środków zbawienia (UR 4) i nieomylność (*sensus fidei* LG 12). Konieczność Kościoła do zbawienia -przynależność i przyporządkowanie do Kościoła. Hierarchiczna i episkopalna struktura Kościoła. Sukcesja apostolska. Urząd Nauczycielski Kościoła i jego zadania.

Bibliografia

Sobór Watykański II, *Konstytucja Dogmatyczna o Kościele*; Lubac H. de, *Medytacje o Kościele*, Kraków 1997; Congar Y., *Kościół, jaki kocham*, Kraków 1997; Neuner P., *Eklezjologia - nauka o Kościele*, Kraków 1999; Ludwisiak T., *Kościół - sakrament zbawienia dla wszystkich narodów*, *Bob* 10 (1999) 33-45; Pie-Ninot S., *Wprowadzenie do eklezjologii*, Kraków 2002.

VII. Sakramentologia

1. Sakramentologia ogólna

Definicja, liczba i ranga sakramentów. Elementy konstytutywne sakramentu. Skuteczność, skutki i przyczynowość sakramentów. *Character indelebilis* jako skutek w niektórych sakramentach. Ustanowienie sakramentów przez Chrystusa. Chrystologiczno-eklezjologiczny wymiar sakramentów. Sakramenty jako służebne i „tymczasowe” znaki zbawcze. *Communicatio in sacris*.

Bibliografia:

Blaza M., Kowalczyk D., *Traktat o sakramentach w: „Dogmatyka”, t.5, Warszawa 2007, 215-288;*
Bartnik Cz., *Dogmatyka katolicka, t.II, Lublin 2003, 587-667;* Koch G., *Sakramentologia. Zbawienie przez sakramenty, Kraków 1999, 15-134;* Testa B., *Sakramenty Kościoła, Poznań 1998, 15-109;* Napiórkowski C., *Z Chrystusem w znakach. Zarys sakramentologii ogólnej, Niepokalanów 1995, 15-91;* Schneider Th., *Znaki bliskości Boga. Zarys sakramentologii, Wrocław 1995, 7-68.*

2. Sakramenty chrześcijańskiego wtajemniczenia

Pojęcie inicjacji chrześcijańskiej. Chrzest w Piśmie Świętym i Tradycji Kościoła. Sposób udzielania, szafarz i przyjmujący chrzest. Skutki chrztu. Wiara a chrzest. Geneza bierzmowania jako sakramentu odrębnego od chrztu. Oddzielenie się bierzmowania i I Komunii św. z pierwotnego obrzędu inicjacji na Zachodzie. Szafarz i przyjmujący bierzmowanie. Skutki bierzmowania. Rozwój teologii bierzmowania od średniowiecza aż po czasy współczesne. Geneza Eucharystii. Eucharystia w okresie poapostolskim i patrystycznym. Sposób obecności Chrystusa w Eucharystii, nauka o przeistoczeniu i konkomitancji oraz jej skutki. Materia i forma Eucharystii jako przedmiot sporu. Eucharystia jako Ofiara i Uczta. Skutki Eucharystii. Szafarz sprawowania i udzielania Eucharystii. Eucharystia – łączy czy dzieli chrześcijan? Model linearny a model „doświadczenia eucharystycznego” inicjacji chrześcijańskiej.

Bibliografia:

Blaza M., Kowalczyk D., *Traktat o sakramentach w: „Dogmatyka”, t.5, Warszawa 2007, 290-376;*
To czyńcie na moją pamiątkę. Eucharystia w perspektywie ekumenicznej, Warszawa 2005; Blaza M., *Jak wierzysz? Sakramenty inicjacji chrześcijańskiej w dialogu katolicko-prawosławnym, Kraków 2005;* Szczepański J., *Pierwsza Komunia dzieci w Kościele rzymskokatolickim w Europie Zachodniej i w Polsce, Kraków 2003;* Bartnik Cz., *Dogmatyka katolicka, t.II, Lublin 2003, 667-729;* Qualizza M., *Inicjacja chrześcijańska, Kraków 2002;* *Chrzest na nowo odczytany, Warszawa 2001;* Koch G., *Sakramentologia. Zbawienie przez sakramenty, Kraków 1999, 135-241;* Testa B., *Sakramenty Kościoła, Poznań 1998, 110-222;* Cordes P.J., *Czynne uczestnictwo w Eucharystii, Warszawa 1998;* Laurentin R., *Jezus Chrystus prawdziwie obecny, Kraków 1998;* Cantalamessa R., *Pascha naszego zbawienia, Kraków 1998;* Daniélou J., *Wejście w historię zbawienia. Chrzest i bierzmowanie, Kraków 1996;* *Sakramenty inicjacji w liturgii i w praktyce duszpasterskiej, Opole 1996;* Schneider Th., *Znaki bliskości Boga. Zarys sakramentologii, Wrocław 1995, 69-200;* Bourgeois H., Michel M., *Bierzmowanie, Warszawa 1991;* *Eucharystia pierwszych chrześcijan. Ojcowie Kościoła nauczają o Eucharystii, Kraków 1987;* Durrwell F.-X., *Eucharystia – sakrament paschalny, Warszawa 1987;* *Pokarm nieśmiertelności. Eucharystia w życiu pierwszych chrześcijan, Katowice 1987;* Thurian M., *O Eucharystii i modlitwie, Kraków 1987;* *Eucharystia, Kolekcja*

„Communio”, Poznań-Warszawa 1986; Mokrzycki B., *Droga chrześcijańskiego wtajemniczenia*, Warszawa 1983.

3. Sakramenty uzdrowienia

Grzech, przebaczenie, pojednanie i pokuta w Nowym Testamencie (Mt 16,17-19; 18,15-18; J 20,19-23; Rz 1-2; 5,12; 20nn; 6,23; 7,8-15; 1J). Historia sakramentu pokuty do VI w. (*Pasterz Hermasa*, Tertulian, nowacjanizm). Przejście do wielokrotnej pokuty prywatnej. Początki teologii sakramentu pokuty (św. Tomasz z Akwinu, bł. Jan Duns Szkot). Luter i Sobór Trydencki (*Dekret o pokucie*). Sakrament pokuty w Kościołach wschodnich. Współczesna odnowa pokuty sakramentalnej (*Ordo paenitentiae*). Nowy Testament o namaszczeniu chorych (Mk 6,13; Jk 5,14-16). Historyczne etapy od sakramentu chorych do ostatniego namaszczenia. Odnowa Soboru Watykańskiego II. Szafarz, przyjmujący, materia i forma sakramentu namaszczenia chorych. Problem odpuszczenia grzechów w sakramencie namaszczenia chorych.

Bibliografia:

Błaza M., Kowalczyk D., *Traktat o sakramentach w: „Dogmatyka”*, t.5, Warszawa 2007, 376-433; Bartnik Cz., *Dogmatyka katolicka*, t.II, Lublin 2003, 730-759; Stefański J., *Sakrament chorych w dziejach i życiu Kościoła*, Gniezno 2000; Koch G., *Sakramentologia. Zbawienie przez sakramenty*, Kraków 1999, 243-298; *Grzech i nawrócenie a sakrament pokuty*, Perz Z. (red.), Warszawa 1999; Testa B., *Sakramenty Kościoła*, Poznań 1998, 223-285; Płatek J.S., *Sprawowanie sakramentu pokuty i pojednania*, Częstochowa 1996; Schneider Th., *Znaki bliskości Boga. Zarys sakramentologii*, Wrocław 1995, 201-258; Stefański J., *Sakrament chorych w reformie Soboru Watykańskiego II*, Poznań 1988; Mokrzycki B., *Kościół w oczyszczeniu*, Warszawa 1986; Jan Paweł II, adhortacja apostolska *Familiaris consortio*, Rzym 1981; *Sakramenty chorych. Obrzędy i duszpasterstwo*, Katowice 1978.

4. Sakramenty służące komunii i posłaniu wiernych

Kapłaństwo a sakrament święceń. Apostołowie i ich następcy. Różnorodność urzędów w Nowym Testamencie. Monarchiczny episkopat oraz ewolucja pojęć prezbiteratu i kapłaństwa. Stopnie święceń. Teologia reformacyjna na temat kapłaństwa i odpowiedź Soboru Trydenckiego. Rozwój teologii sakramentu święceń od doby potrydenckiej do czasów współczesnych. Szafarz i przyjmujący oraz materia i forma, a także skutki sakramentu święceń. Małżeństwo w stwórczym i zbawczym planie Boga. Sakramentalność małżeństwa. Małżeństwo a dziewictwo. Sposób udzielania (materia i forma) i szafarz sakramentu małżeństwa. Cele, skutki, jedność i nierozzerwalność sakramentu małżeństwa. Stosunek Kościoła katolickiego do osób rozwiedzionych żyjących w nowych związkach. Małżeństwo a partnerskie związki homoseksualne. Małżeństwa mieszane.

Bibliografia:

Błaza M., Kowalczyk D., *Traktat o sakramentach w: „Dogmatyka”*, t.5, Warszawa 2007, 433-499; Kongregacja do spraw Wychowania Katolickiego, *Instrukcja dotycząca kryteriów rozeznawania powołania w stosunku do osób z tendencjami homoseksualnymi w kontekście przyjmowania ich do seminariów i dopuszczania do święceń*, Rzym 2005; Bartnik Cz., *Dogmatyka katolicka*, t.II, Lublin 2003, 759-795; Kongregacja Nauki Wiary, *Uwagi dotyczące projektów legalizacji związków między*

osobami homoseksualnymi, Rzym 2003; *Sakramentalność małżeństwa*, Kijas Z.J., Krzywda J. (red.), Kraków 2002; Blaza M., *Kapłaństwo a celibat*, „Przegląd Powszechny” 5/957:2001, 142-157; *Małżeństwa mieszane*, Kijas Z.J. (red.), Kraków 2000; Woroniecki J., *Królewskie kapłaństwo. Studium o powołaniu i wychowaniu kapłana*, Warszawa 2000; Koch G., *Sakramentologia. Zbawienie przez sakramenty*, Kraków 1999, 299-364; Kochanowicz J., *Niezmarywalne znamię*, „Przegląd Powszechny” 7/8/935/936:1999, 9-15; „Przegląd Powszechny” 9/937:1999, 220-228; Blaza M., *Kapłaństwo w Kościołach wschodnich*, „Przegląd Powszechny” 2/930:1999, 162-174; Testa B., *Sakramenty Kościoła*, Poznań 1998, 286-371; Rychlicki Cz., *Sakramentalny charakter przymierza małżeńskiego*, Płock 1997; Huk T., *Kościół wobec homoseksualizmu. Opracowania, świadectwa, dokumenty*, Warszawa 1996; Schneider Th., *Znaki bliskości Boga. Zarys sakramentologii*, Wrocław 1995, 259-332; Meyendorff J., *Małżeństwo w prawosławiu. Lurgia, teologia, życie*, Lublin 1995; Jan Paweł II, *Mulieris dignitatem. List do rodzin*, Rzym 1994; Mokrzycki B., *Kościół w świętości*, Warszawa 1984.

VIII. Teologia moralna

1. Teologia moralna fundamentalna

Historia teologii moralnej. Antropologiczno-teologiczne, biblijne podstawy moralności. Problem moralności specyficznie chrześcijańskiej. Teologia powołania człowieka i jego celu ostatecznego. Opcja fundamentalna i wybory partykularne. Nieodwołalne decyzje życiowe: kapłaństwo, życie zakonne, małżeństwo. Teoria aktu ludzkiego. Prawo moralne: prawo odwieczne, prawo moralne naturalne, Prawo Nowe. Porządek prawno-pozytywny a porządek moralny. Rola prawa moralnego w procesie doskonalenia osobowego człowieka. Normy moralne. Wzory osobowe. Przykazania Boże i rady ewangeliczne. Sumienie: pojęcie, typy i właściwości. Kształtowanie sumienia. Cnoty moralne i wady moralne. Grzech i nawrócenie. Asceza chrześcijańska.

Bibliografia

Aubert J.-M., *Jak żyć po chrześcijańsku w XX wieku*, Warszawa 1986, 7-221; Jan Paweł II, *Yeritatis Splendor*, Watykan 1993; Katechizm Kościoła Katolickiego, cz. III. *Życie w Chrystusie, dział pierwszy Powołanie człowieka: Życie w Duchu Świętym*; Nagorny J., *Teologiczna interpretacja moralności Nowego Przymierza*, Lublin 1989; Olejnik S., *Teologia moralna fundamentalna*, Włocławek 1998 (*bibliografia polska do poszczególnych zagadnień teologii moralnej fundamentalnej*); Perz Z., *Actus humanus. Teologiczne aspekty działania moralnego*, Warszawa 1999; Pinckaers S. TH., *Źródła moralności chrześcijańskiej. Jej metoda, treść, historia*, Poznań 1994; Polak W., *Życie w Chrystusie. Teologiczny wymiar życia moralnego*, Gniezno 1997; Pryszmont J., *Historia teologii moralnej*, Warszawa 1987; Schnakenburg R., *Nauka moralna Nowego Testamentu*, Warszawa 1983; Witek S., *Teologia moralna fundamentalna, t. I, cz. I: Antropologia moralna*, Lublin 1974; Witek S., *Teologia moralna fundamentalna, t. I, cz. II: Prakseologia moralna*, Lublin 1976.

2. Teologia moralna biomedyczna

Wartość i sens ludzkiego życia w świetle wiary. Przedmiotowa i podmiotowa diagnoza bioaksjologiczna Europejczyków. Status ludzkiego embrionu. Przerwanie ciąży. Sztuczne techniki

reprodukcji *in vitro*. Klonowanie osoby ludzkiej. Transplantacje. Zagrożenie zdrowia i życia w niektórych formach uzależnień. Eutanazja – uporczywa terapia – godna śmierć człowieka.

Bibliografia

Benedykt XVI, Encyklika *Deus caritas est*, Rzym 2006. Bramini M., *Bioetyka dla wszystkich*, Kraków 2011. Filipowicz A., *Biomedyczne kontrowersje wokół zapłodnień 'in vitro'*, „Studia Bobolanum” 2009 nr 1, s. 183-212. Filipowicz A., *Czym jest to, co zwiemy bioetyką?* „Studia Bobolanum” 2001 nr 1, s. 151-168. Gierycz M., J. Grosfeld (red.), *Zmagania początku tysiąclecia*, Warszawa 2011. Jan Paweł II, Encyklika *Evangelium vitae*, Rzym 1995. Jan Paweł II, List apostolski *Salvifici doloris*, Watykan 1984. *Katechizm Kościoła Katolickiego*, Poznań 1994, nr 2258-2330. Kongregacja Nauki Wiary, *Donum vitae. Instrukcja o szacunku dla rodzącego się życia ludzkiego i o godności jego przekazywania*, Rzym 1987. Kongregacja Nauki Wiary, *Iura et bona. Deklaracja o eutanazji*, Rzym 1980. Kongregacja Nauki Wiary, *Quaestio de abortu. Deklaracja o przerywaniu ciąży*. Watykan 1974. Kowalski E., *Osoba i bioetyka*, Kraków 2009. M. Królikowski, M. Bajor-Stachańczyk, W. Odrowąż-Sypniewski (red.), *Konstytucyjna formuła ochrony życia*, Kancelaria Sejmu, Warszawa 2007. Machinek M., *Spór o status ludzkiego embrionu*, Olsztyn 2007. Nowacja M., *Etyka a transplantacje*, Warszawa 2003. Szeroczyńska M., *Eutanazja i wspomagane samobójstwo na świecie*, Kraków 2004. Warzeszak S., *Bioetyka w obronie życia człowieka*, Kraków 2010. Warzeszak S., *Darować życie. Bioetyka w debacie publicznej z Kościołem*, Niepokalanów 2008.

3. Teologia moralna życia seksualnego

Somatyczny, psychiczny i osobowy wymiar płci. Sens życia seksualnego. Miłość – małżeństwo – płciowość. Czystość – dziewictwo – celibat. Wybrane formy nieprawidłowego rozwoju ludzkiej płciowości i możliwości przeciwdziałania.

Bibliografia

Cucci G, H. Zollner, *Kościół a pedofilia*, tłum. G. Rawski, Kraków 2011.. Góralczyk P., *Wychowawcza etyka seksualna*, Ząbki 2000. Góralski W., *Co to jest transseksualizm?*, Lublin 1992. Hervada J., *Prawo naturalne. Wprowadzenie*, Kraków 2011. Huk T. (red.), *Homoseksualizm. Dokumenty Kościoła, opracowania, rozmowy, świadectwa*, Warszawa 2000. Imieliński K., S. Dulko, *Zbłąkana płeć*, Kraków 2002. Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Familiaris Consortio*, Watykan 1982. *Katechizm Kościoła Katolickiego*, Poznań 1994, nr 2331-2400, 2514-2533. Kongregacja Nauki Wiary, *Homosexualitatis problema. List do biskupów Kościoła katolickiego o duszpasterstwie osób homoseksualnych*, Watykan 1986. Kongregacja Nauki Wiary, Instrukcja *Dignitas personae*, Watykan 2008. Kongregacja Nauki Wiary, *List do biskupów Kościoła katolickiego na temat przyjmowania Komunii św. przez wiernych rozwiedzionych żyjących w nowych związkach*, Watykan 1994. Kongregacja Nauki Wiary, *Persona humana. Deklaracja o niektórych zagadnieniach etyki seksualnej*, Watykan 1975. Laun A., *Współczesne zagadnienia teologii moralnej. Teologia moralna – zagadnienia szczegółowe*, Kraków 2002. Lubowicki K. (red.), *Posoborowe dokumenty Kościoła katolickiego o małżeństwie i rodzinie*, Kraków 1999. Muszala A. (red.), *Encyklopedia Bioetyki. Personalizm chrześcijański*, Radom 2007. Papieska Rada ds. Rodziny, *Ludzka płciowość: prawda i znaczenie. Wskazania dla wychowania w rodzinie*, Watykan 1995. Papieska Rada ds. Rodziny, *Vademecum dla spowiedników. O niektórych*

zagadnieniach moralnych dotyczących życia małżeńskiego, Watykan 1997. Paweł VI, Encyklika *Humanae vitae*, Watykan 1968. Paweł VI, Encyklika *Sacerdotalis caelibatus*, Watykan 1967. Peschke K.H., *Ewangelia a kryteria etyki seksualnej*, „Communio” 1988 nr 1, s. 95-112. Piegsa J., *Człowiek – istota moralna*, t. III, Opole 2000. Quay P.M., *Chrześcijańskie znaczenie ludzkiej seksualności*, Warszawa 1996. Skrzydlewski W.B., *Palące problemy seksualności*, Kraków 2002. Terlikowski T., *Homoseksualista w Kościele*, Kraków 2010. Van den Aardweg G., *Homoseksualizm i nadzieja*, Warszawa 1998.

4. Teologia moralna życia społeczno-gospodarczego

Geneza, istota i funkcja siódmego przykazania. Rola i znaczenie cnót w życiu gospodarczym. Kościół jako siła moralna. Misja moralna władz politycznych. Powszechne przeznaczenie, a własność prywatna dóbr. Prawa i obowiązki ciążące na własności. Poszanowanie dóbr drugiego człowieka. Poszanowanie integralności stworzenia (ekologia). Działalność gospodarcza jako problem moralny. Praca ludzka. Prawo do inicjatywy gospodarczej. Dostęp do pracy i do zawodu. Słuszne wynagrodzenie. Strajk. Utrata zatrudnienia. Płacenie składek instytucjom ubezpieczeń społecznych. Sprawiedliwość i solidarność między narodami. Miłość ubogich. Nabywanie prawa własności. Restytucja.

Bibliografia

Katechizm Kościoła Katolickiego, Pallottinum 1994. Konstytucja duszpasterska *Gaudium et spes*, roz. III, cz. II, *Życie społeczno-gospodarcze*. Jan Paweł II, enc. *Laborem exercens*, 1981. Papieska Rada In Titia et Pax, *Kompendium Nauki Społecznej Kościoła*, Kielce 2005, roz. IV, VI, VII. Ks. Krawczyk R., *Dekalog*, Siedlce 1994. Przemówienie Papieża Jana Pawła II na XXXIV Sesji Zgromadzenia Ogólnego Organizacji Narodów Zjednoczonych 2.10.1979 r., nr 17. Świącicki A., *Mojżesz. Myśliciel*, Warszawa 2002. Świącicki A., *Prawa i obowiązki człowieka w życiu gospodarczym. Próba syntezy w kierunku człowieka*. Dzieło zbiorowe pod red. bpa Bohdana Bejze, Warszawa 1971, s. 355-377. Abp Marx R., *Kapitał. Mowa w obronie człowieka*, Homo Dei, Kraków 2009. Nowacka E.J., *Osoba i państwo w poglądach Benedykta XVI*, Wrocław 2007. Wołoszyn T., *Kościół a życie gospodarczo-społeczne*, Przegląd Powszechny 10(2011 r.), s. 59-71.